



LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

BONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

LA CARITAT (per M. MOLINÉ)



—¡Vinguin à mi 'ls débils, els pobres, els desamparats!

LA CASA DE CARITAT

IMPRESSIONS

Avants los pares de familia deyan als seus fills:—Noy: si no fás bondat, te portaré al Hospici.

Per si encare hi ha avuy qui ho digui, consti que l' ammassa ha de resultar completament inútil, tan bon punt els noys que d' ella sigan objecte logrin enterarse bé de lo qu' es l' Hospici ó la Casa de Caritat de la Provincia de Barcelona.

Avants hasta 'ls mes pobres ne fugían; pero ara per entrarhi 's necessitan recomandacions y ab recomandacions ó sense ellas precisa casi sempre esperar torn.

Per nostra Casa de Caritat que sigué fundada per R. O. de Carlos IV (8 de Octubre de 1802) vá passarhi á son temps degut una sanitosa ráfaga revolucionaria, orejantla per sempre mes. Poch després de la Revolució de 1868, la Junta presidida per D. Valentí Almirall vá destruir rutinas inveteradas, vá introduhir grans reformas en lo local y en la marxa económica del establiment y vá humanisar lo seu règimen. Pera donar una idea de la trista situació dels assilats, bastará consignar que avants de la reforma ni portavan butxacas en son pobre vestit, ni sabían lo qu' era una forquilla, lo qual vol dir que no tenían noció ni de la propietat individual ni de menjar al estil de las personas. Los cástichs durs constituían la mica norma correccional y l' encongiment era l' únich resultat que s' obtenia. Res vá costar tant á la Junta reformadora com lograr que aquells infelissos alsessin el cap y miressin serenament als seus superiors: res, com imbuirlos una mica de flexibilitat, de naturalitat y de franquesa.

Però ab temps y perseverancia vá conseguirse reformarho tot: l' edifici y 'ls seus moradors, lo cos y l' ánima.

*
**

¿Qu' es avuy la Casa de Caritat?

Com á construcció un conjunt d' edificis de diferents istils aixecats en épocas diverses. La part mes típica está constituída per un gran casatot que treu sa llarga y monótona fatxada al carrer de Montalegre. Ab sos ordres de finestras, sas dos portaladas sempre closas y 'ls montants de pedra picada en los ánguls y en las divisions dels cossos, ab sas parets oscament arrebossadas, que conservan encare oberts los traus de las bastidas, se veu que tot aquell cos vá ser construít de un seguit, y que una vegada habilitat l' interior del edifici vá prescindirse de embellir y afinar la part externa.

L' entrada á la Casa s' efectúa per un altre cos que vé á continuació de aquest, qual cos se troba mes immediat al carrer de Valldoncella. Es mes antich que l' altre, mes vell y també mes noble, ja que passat lo cancell, presenta á la vista un bonich pati de bonas proporcions porticat ab doble galería, al mitj del qual hi campeja una font de pedra coronada ab una alegoría de la Caritat, treball escultórich degut á un assilat que seguí la carrera artistica baix lo patrocini del establiment.

D' aquest pati, en una de las quals alas hi ha la porta de la capella, flanquejada ab lápidas de marmol negre, ahont s' hi inscriu lo nom dels benefactors de la casa, perteixen los tránsits pera las distintas dependencias del assilo.

Si 'l mer fet de seguir las una á una resulta fatigós y requereix poch menos que un día enter de caminar sense torbarse gayre, ajúdinme á pensar la feyna que tindria si tractava de descriurelas minuciosament y 'l mareig que per forsa hauria de produhir al pacient lector que 's proposés acompanyarme en tan enmaranyada excursió.

Figúrinse un conjunt d' edificis interiors de todas edats y despossehits casi completament de carácter arquitectónich, ab un altre conjunt de patis de diferent superficie interpolats entre ells. En las parets, portas y finestras mirant als patis y algun que altre portich ó reguart. En la superficie dels patis arbres diversos, entre 'ls quals predominan plátanos y albas, y flors plantadas en parterres ó en testos. Per tot arreu llum y claror: los raigs del sol daurant la morada dels pobres confiats als cuidados en la caritat oficial de la provincia.

Tot aquest conjunt s' ha anat formant gradualment, sense obedir á un plan uniforme: mes aviat s' han tingut en compte las necessitats immediatas fillas de la organisació especial del establiment.

Y aquestas necessitats son tan variadas com complexas.

Basta dir qu' en la Casa de Caritat hi están representadas todas las edats de la vida, tant del home com de la dona. S' alberga en ella desde 'l párvul que tot just pot caminar, fins al pobre vell inválit qu' espera resignat l' arribada de la séva hora postrera. Promediand ab aquestas edats extremas, principi y fi de l' existencia, hi ha quatre seccions de noys y altras tantas de noyas, desde 'ls set als divuyt anys ademés de algunas altras seccions especiales adecuadas en lo possible á l' edat y al estat dels individuos que las componen. Cada secció té 'l seu taller ó 'l seu estudi, lo seu menjador y 'l seu dormitori. Los assilats passan de dos mil.

*
**

En los días de feyna tota aquella població organizada y reglamentada s' ocupa en sos quefers, baix la direcció de las *Papallonas*, ó siguin las germanas de la Caritat (Paulas francesas) y de alguns celadors. La gent menuda, á estudi. Bé se sent per tota la casa la veu blanca dels que cantan los números ó la lliació. Las noyas mes grans á brodar, á planxar ó á ajudar en los diversos serveys de la casa, en las cuynas, en los safreigs ó en altras dependencias. Los minyons als tallers, contantse entre 'ls que hi ha en l' establiment, un d' espartenyer, un altre de sabater, un altre de sastre, un altre de fuster, un altre de manyá y un altre de llauner, haventhi ademés forn y fabricació de pastas pera sopa, xocolate y sabó, alguns telers mecánichs de fil y cotó y sobre tot una hermosa y ben organizada imprenta. Fora de aquesta última que treballa per la Diputació provincial y pel públich casi tots los productes dels demés tallers se destinan al consúm de la casa.

En una secció apart s' hi contan 15 ó 20 estudiants, que per haver donat probas de reconegut talent y aplicació cursan carrera literaria ó artística, y en un' altra secció s' hi troban agrupats los músichs de aquella banda, que mes de quatre vegadas haurán vist desfilas per nostres carrers, tocant ayres marciais ab un brillo qu' enamora. Creguin que dona gust l' aturadora algarabía de sos ensaigs y de sas lliacions. Forman dintre de la casa una nota alegre y retroadora que tot ho anima.... y en los días de gran festa, especialment per Corpus, la banda es l' incentiu de l' alegría dels pobres assilats.

A l' hora dels áplats cada secció 's reuneix al seu corresponent menjador. Desde la cuyna gran ahont se cou la gasofia ab una pulcritud que ja la voldria tothom per casa seva, surten las marmitas de l' aromática escudella y las grans pláteras de carn d' olla. Del rebost, qu' es també una dependencia ahont tot respira netedat y ordre procedeixen los porrons de vidre vert plens de ví pur. Tots los assilats beuhen á galet, á la catalana, regalada y económicament. La germana passa 'l porró y 'l sosté mentres dura 'l trago de cada hú, y casi sempre 'ls bebedors indican ab el dit que 'n tenen prou, avants de que la germana retiri 'l porró.

En una cuyna especial se confeccionan las raciones dels malalts y 'ls distingits. Forman los últims una secció apart que tenen alberch en la casa ó bé en la *Torre Esmeralda*, situada en la carretera de las Corts, mitjansant l' abono de set rals diaris ó l' entrega per una sola vegada de una suma proporcionada á la seva edat. Los distingits gosan de una asistencia bastant esmerada, disfrutant ademés de tota la llibertat, ja que no están subjectes á cap mena de treball.

*
**

En los días festius bull l' animació y l' alegría en aquells patis banyats per la llum del sol, especialment en las seccions de la quitzalla. Las familias acuden á veure als seus fills y parents, y per pobres que siguin sempre 'ls portan alguna lleminadura, que 'ls mes generosos comparteixen ab los seus amichs y companys. Davant de la porta de la casa, en lo carrer, may hi faltan venedors de carmetlos y de fruytas.

No tots los assilats gosan la ditxa de rebre 'ls obsequis carinyosos de mares, tías ó padrinas: un bon número d' ells procedeixen de la Casa de Maternitat; son bordets, y no tenen ningú al mon que per ells s' interessi.

Contrasta ab los jochs que omplan de crits alegres y continua bellugadissa los patis dels infants, la serietat, el sossego y la quietut que domina en los dels impedits. Aquests, com si ja s' ho haguessin dit tot, solen permanceixer silenciosos, ficats en sos carretons, entretinguts los que saben llegir passant la vista per llibres ó periódichs. Alguns ni la satisfacció tenen de respirar l' ambient exterior: la malaltia que sofreixen els té sepultats al llit, ahont permanceixen resignats ab la seva sort y assistits per algun de sos companys d' infortuni que 's presta á ferlos companyia.

Entre las inválidas vaig veure á una senyora, víctima de desgracias y contratemps que acabaren ab la seva fortuna y lo qu' es pitjor encare ab la seva salut. Quan entrá en l' establiment, alguns senyors de la Junta la instalaren en la secció de impedidas, dirigitli paraulas de consol y resignació. Aquell interés que per ella demostravan cridá molt l' atenció de sas amigas de desgracia, una de las quals, alguns dias després, quan s' enterá de la gran posició que havia ocupat, li digué ab la major senzillés:

—Ja m' ho vaig figurar desde 'l primer dia que vosté era de sanch real.

* * *

La Casa de Caritat viu de sos propis recursos, sense costar un céntim á la provincia.

Reb de l' Estat una suma anual en compensació de la rifa que va ser suprimida al objecte de que la Lotería nacional pogués ferse sense competencia; disfruta de petites rendas; la caritat particular li proporciona també alguns medis, y apart dels que treu dels objectes manufacturats en sos tallers y obradors, conta ab los beneficis del servey de carruatges fúnebres, que no deixan de proporcionarli uns anys ab altres un ingrés de uns 30,000 duros.

En un casalot del carrer de Valldoncella hi ha las quadras dels caballs, tots ells negres de pelatje, acomodats al servey que han de prestar. En lo mateix edifici s' hi troba instalat lo guarda-arnés y 'l guarda-robas, ab tota la fúnebre indumentaria qu' exigeixen los enterros en sas diverses categorías.

En lo mateix carrer, pero una mica mes amunt y á l' altra banda, es á dir adherida á la Casa de Caritat, s' hi alsa la cotxera que forma un edifici quadrat, espayós, de bon aspecte y modernament construhit. Allí s' hi veuhen cotxes de totes classes destinats al transport de cadávres; desde 'l de ringo-rango que ostenta adornos de bronze macís y draps de vellut negre brodats d' or fi, fins el que coneix tothom ab lo nom de *la guitarra*, especie de carromato de fábrika, enterament cubert, que passa cada nit per l' hospital y per

las casas pobras á recullir los cadávres que han de ser enterrats per amor de Deu.

Lo viatge al cementiri, camí del etern repós, es l' últim acte en que 's revela la desigualtat que reina entre la rassa humana. La transformadora naturalesa s' encarrega després de reduhir á tots á pols... á aquella pols mateixa de que tots hem surtit... sense fer distinció entre 'ls que moraren en suntuós palau y 'ls que tingueren per únich alberch las tristas quadras de una Casa de Caritat.

P. DEL O.

SONET

Al pare de Margaridó

La plana, tota sol, vessant de vida,
en éxtasis d' amor ubriagada,
dibuixa la silueta rossejada
del ajupit sembrat que la fals crida.

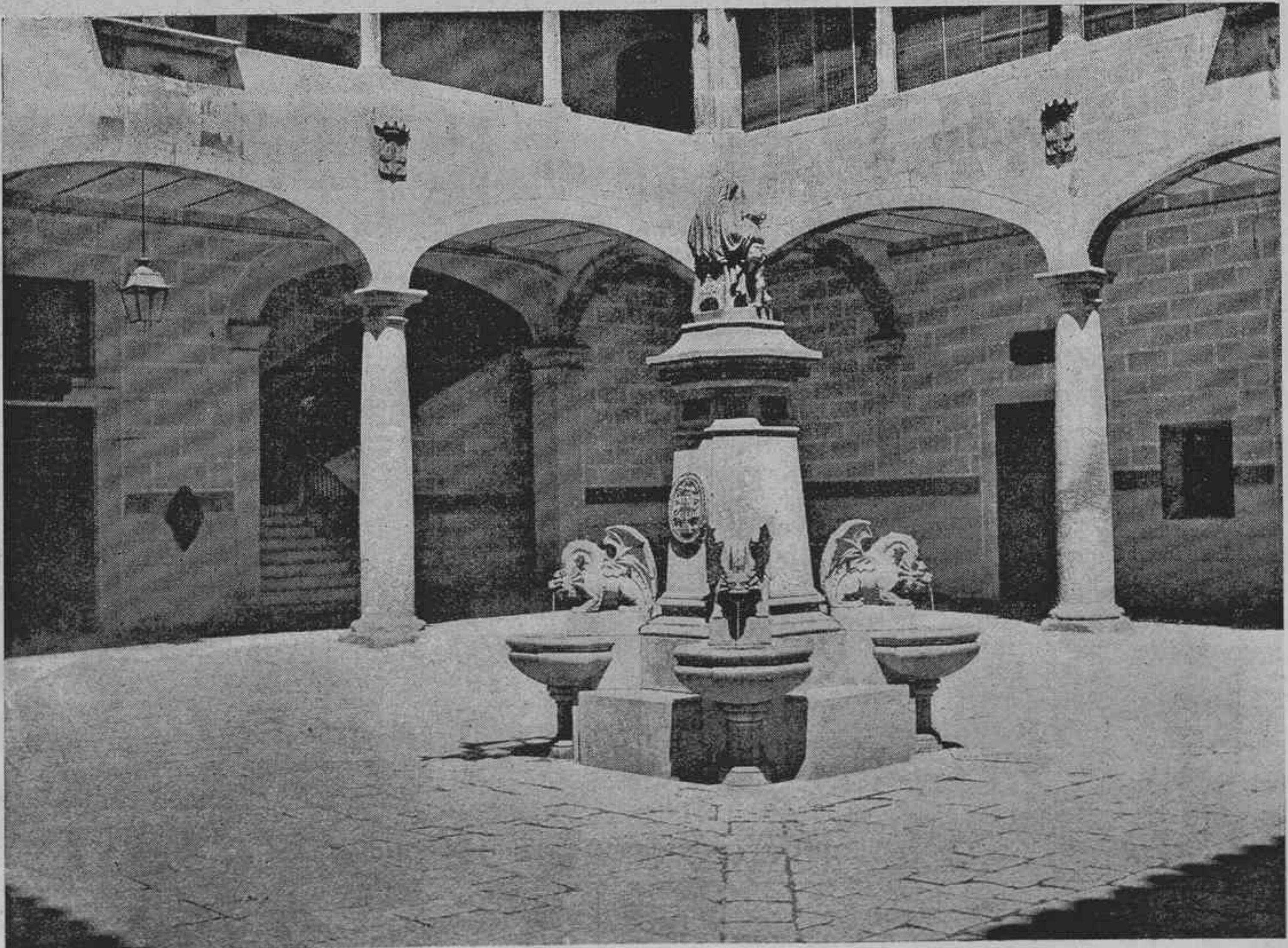
Desperta la cigala, y vola ardida
á un finestral amich, y en la porxada
entona sa cansó boy oblidada
que al segador la tasca li convida.

—¡Ja som al Juny!— se sent; y tremolosa
segada á ran de terra, la gabella
d' espigas d' or, s' ajeu en la resclosa
y abraça, en sa agonia, una flor bella
qu' encesa com carmí, ab llabis de rosa,
li torna 'l bés de mort: ¡Es la rosella!

J. CONANGLA Y FONTANILLES.

Sancti Spiritus, Mars del 96.

UNA VISITA A LA CASA DE CARITAT



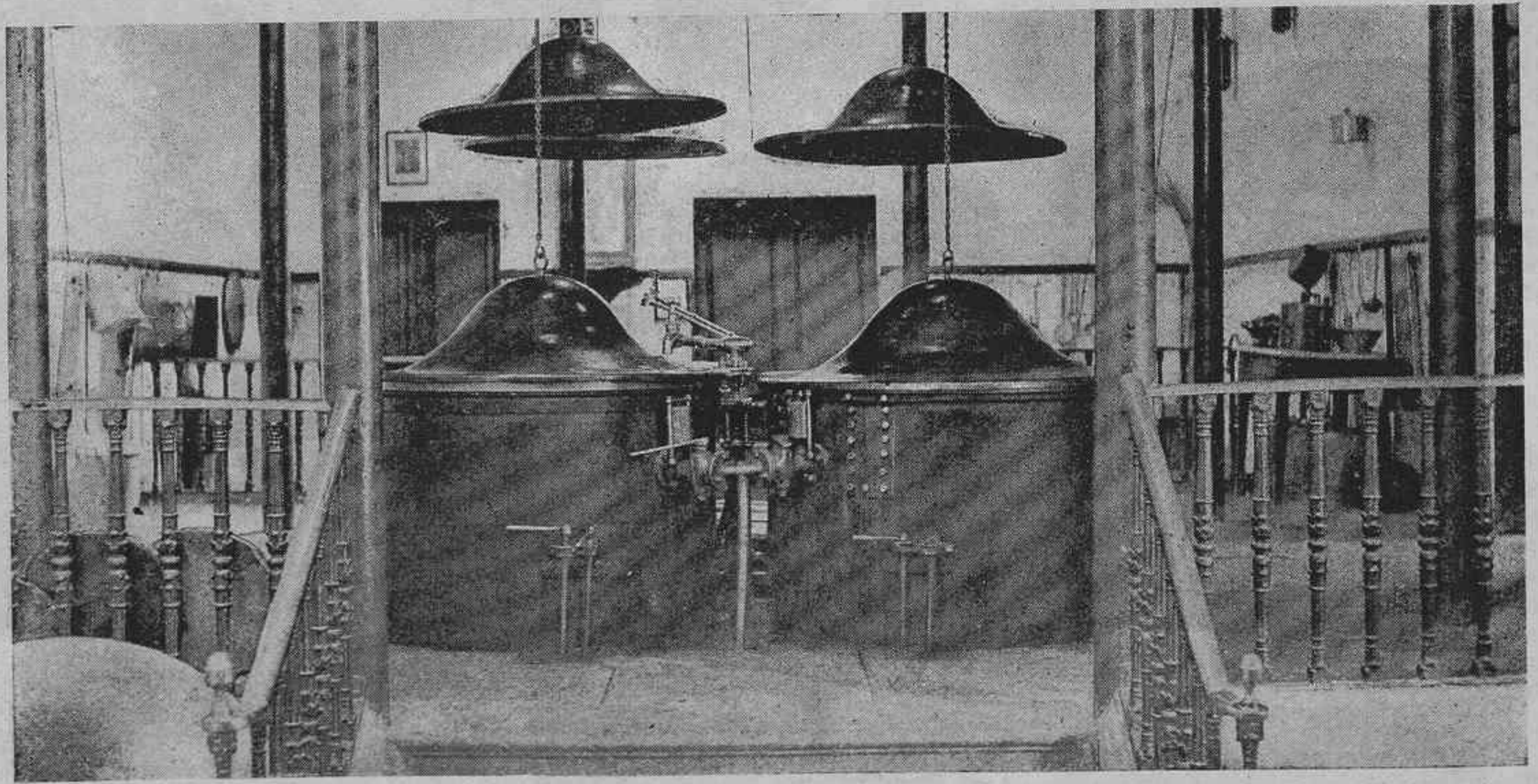
Inst. RUS, colaborador artistich de LA ESQUELLA.

PATI D' INGRÉS Y FONT MONUMENTAL.

UNA VISITA Á LA CASA DE CARITAT



LA CUYNA DE PREFERENCIA.



Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA.

LA CUYNA GENERAL.
pel servey de la majoría dels assilats.**L' ÚLTIMA TRINXERA**

No extranyin los lectores de LA ESQUELLA que

torném á tocar avuy la qüestió de la falsificació de sustancias alimenticias.

Mírens'ho pel cantó que vulguin, los aliments que un article de *primera necessitat*, y si bé es cert son

l'home no viu sols de pa y de ví, també ho es que l'home, y hasta la dona, poden prescindir d'una pila de cosas, menos del ví y del pa... y de lo demás que hi haji.

Marejats los venedors de sustancias alimenticias falsificadas, per l'activa campanya fiscal, y acorralats en l'*última trinxera*—al dir *trinxera*, penso involuntariament ab los *trinxeraires*—han apelat á un recurs supré, al qual s'han agafat, com el náufrech s'agafa á la débil fusta que sura agitada per las onas.

—Nosaltres—diuhen ells, ab mes eloqüencia que convicció—no fabriquem res de lo que veném. Som senzills intermediaris—una especie de *Celestinas* del género masculí—entre 'l comprador d'última má y 'l magatzemista al en gros, ó fabricant, ó importador. Lo que 'l negociant ens dona, alló es lo que nosaltres doném al públich; lo que trayém del magatzém, es lo que posém sobre 'l taulell de la nostra botiga y en los aparadors dels nostres establiments. Lo que veném ¿es bo? ¿es dolent? ¿es pur? ¿es falsificat? Nosaltres no sabem res. Com Pilat al sancionar la condemna de Cristo, nosaltres ens rentém las mans en la palangana del *jo no ho he tastat*, y entreguém al públich per bo lo que per bo 'ns entregan los magatzemistas. ¿Per qué donchs—y aquí está 'l punt fort de la seva argumentació y aquesta es la seva *última trinxera*—per qué 'ns ha d'imputar á nosaltres culpas, que nosaltres no hem comés? ¿Per qué 'ls fiscals, en lloch de perseguir als venedors á la menuda, no las emprenen contra 'ls negociants al per major?—

Perque será, no ho sabem nosaltres; pero quan ho fan, els seus motius tindrán.

Ab tot, concedím momentáneament la rahó—;no mes que momentáneament!—als venedors de sustancias alimenticias falsificadas, y acceptém la seva defensa. Veyám aquest camí ahónt conduheix.

—¿Vosté, qué ven aquí?

—The.

—Aquest the es falsificat. Aixó son fullas de plantas mitológicas, tenyidas ab blau de Prussia.

—¡Oh! Jo l'he comprat al magatzemista Ráfols. Entenguís ab ell.—

Aném á cal senyor Ráfols.

—¿Es vosté qui facilita 'l the que venen los petits adroguers?

—Sí senyor. ¿Qué vé per comprarne? Ne tinch un, que...

—No senyor. Vínch senzillament per dirli que aquest the es una falsificació escandalosa, y que per lo tant, vosté que 'l ven, ha incorregut en la pena que marca el...

—¡Poch á poch! Aquest the jo no me 'l fabrico. Me l'envía 'l corresponsal de Londres, y tal com lo rebo l'entrego al comers.

—¿Londres diu? ¿Qué es aquest corresponsal?

—Mister Flak: viu, *Tim Street*.—

Cap á Londres falta gent.

—*Tim Street*: ja hi som. ¿Viu aquí mister Flak?

—*Yes*. Ser la primera casa en the del globo y la única en tehs azules.

—¿De Prussia?

—De China. Exhibir classes enseguida.

—No 's molesti. Las classes que 'm vol ensenyar las he vistas perfectament á Barcelona, á cal senyor Ráfols.

—Ser mi corresponsal. Y bien ¿qué desear usted?

—Únicament dirli que aquest the es una sofisticació grossera, penada per las lleys ab...

—¡Cuidado! Mi no saber nada de sofisticaciones. Mi vender el the sin sacarlo de las cajas, tal como viene de Hong-kong. Por lo tanto, mi tener conciencia tranquila, y si haber reclamaciones que ha-

cer, á Hong-kong con ellas. Buscar un chino llamado Lau-Piu, y ventilar con él el asunto.—

Al vapor sense perdre un minut, y á Hong-kong á prosseguir las pesquissas.

—Hong-kong: ja hi hem arribat. ¿Lo senyor Lau-Piu?

—Servidor.

—Vením d'Europa, pera tenir lo sentiment de comunicarli que 'l seu the ha sigut analisat.

—Y....

—Y del análisis resulta que 'l tal the es de guardarropia.

—¿Guardarropia?... No coneix cap varietat de l'aromática planta, que porti aquest nom.

—Guardarropia vol dir *camama*. El seu the es falsificat ab blau de Prussia.

—¿De veras? ¡Y jo que de tan bona fé 'l compra-va á un cultivador de Nankin, el mes acreditat en aquest article!.... ¡Vendrem the de camama, de guardarropia!.... ¡Enganyarme com un xino, sense consideració á la nacionalitat!....

—¿Qué es aquest cultivador? Aném á veurel, y armemli un escándol. Segons el códich, l'adulteració per ell comesa es castigada ab....

—¡Si! ¡Se 'n pot ell ben riure de las penas senyaladas pel códich!....

—¿Per qué?

—L'altra senmana van escriurem que l'havían enterrat.—

¿Ho veuen els ayrats venedors de sustancias alimenticias falsificadas? Ho veuen ahónt ens ha portar la seva deliciosa teoria?

A la Xina, á Hong-kong, als llims....

Qu' es lo mateix que no portarnos en lloch.

A. MARCH.

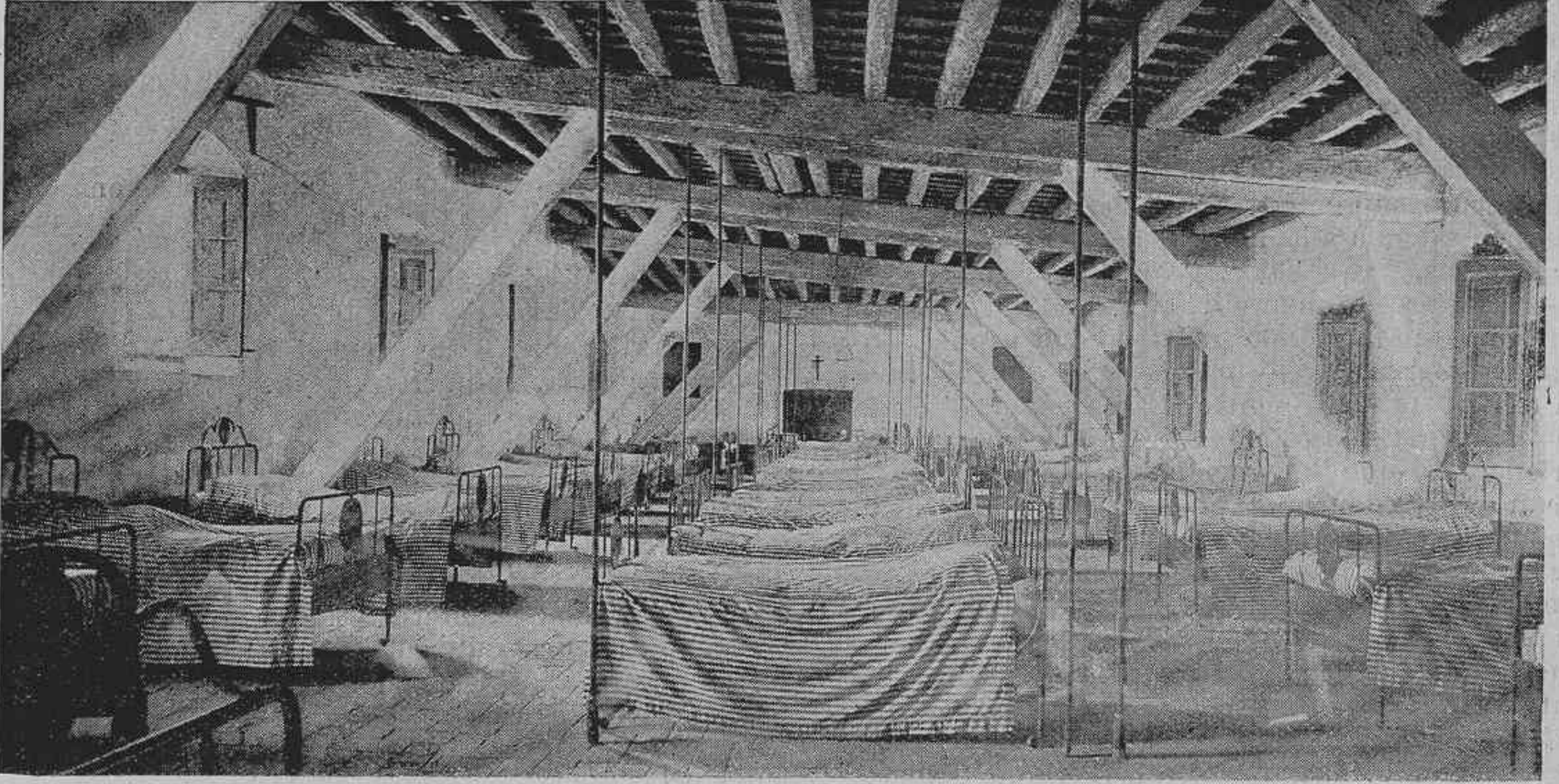
¿NO 'L CONEIXEN?

Las orellas, bastant dretas;
pro no obstant de aixó, poch llargas:
un mostatxo de dos pams:
un nas iguel que 'l dels altres:
unas dents ¡ay quinas dents!
¡pobrissó de lo que agafan,
que no ho deixan pas anar!
¡pitjor son, que unas tenallas!
De qua 'm sembla no 'n té,
y si 'n té la té amagada;
(cosa per xó que no ho crech,
perque 'l pare, que no enganya
diu que als pochos días de nat
va tallarli d' un cop d' aixa):
en grau máxim es pelut:
de grassot ho está hasta massa.
puig fins pera caminar,
de tant que pesa sa panxa,
se troba ab molt grans apuros:
es gandul: el temps el passa
en sa major part dormint
desobre d' un jas de palla:
lo seu menjar predilecte
¿no saben quin es? Las ratas:
Sas *senyas* particulars:
unglas d' aquellas mes llargas,
y la llengua no poch fina:
puig mes de quatre vegadas,
de deixar net el rebost
ha tingut la *royal gracia*.

Ab tot aixó, no imaginan
quin tipo po tser, encare,
el qu' acabo de descriurelshi?
Donsas es... ¡el gat de casa!

J. R. F. DE VILAFRANCA.

UNA VISITA A LA CASA DE CARITAT



UNA SALA-DORMITORI.

ADMINISTRACIÓ MODELO

Quènto... que potser es historia

Y vels' hi aquí que una vegada era una casa que 'n deyan á can Garlanda.

Allí tot anava cap-per-vall.

Los dependents cobraven ab un atrás que feya por.

Los provehiders de la casa rebían en pago dels seus comptes uns paperots, que ningú se 'ls volía quedar sense una gran rebaixa.

Los quinquillayres que 'ls venían joguinas pera

las criaturas estavan desesperats porque no podían arrencar un clau.

Fins els fondistas que de tant en tant els servian algun tiberi, 's miravan la gent de can Garlanda ab una mica de rezel, y quan els encarregavan alguna cosa, may se descuydavan de preguntar:

—¿Quí 'n respón del pago?

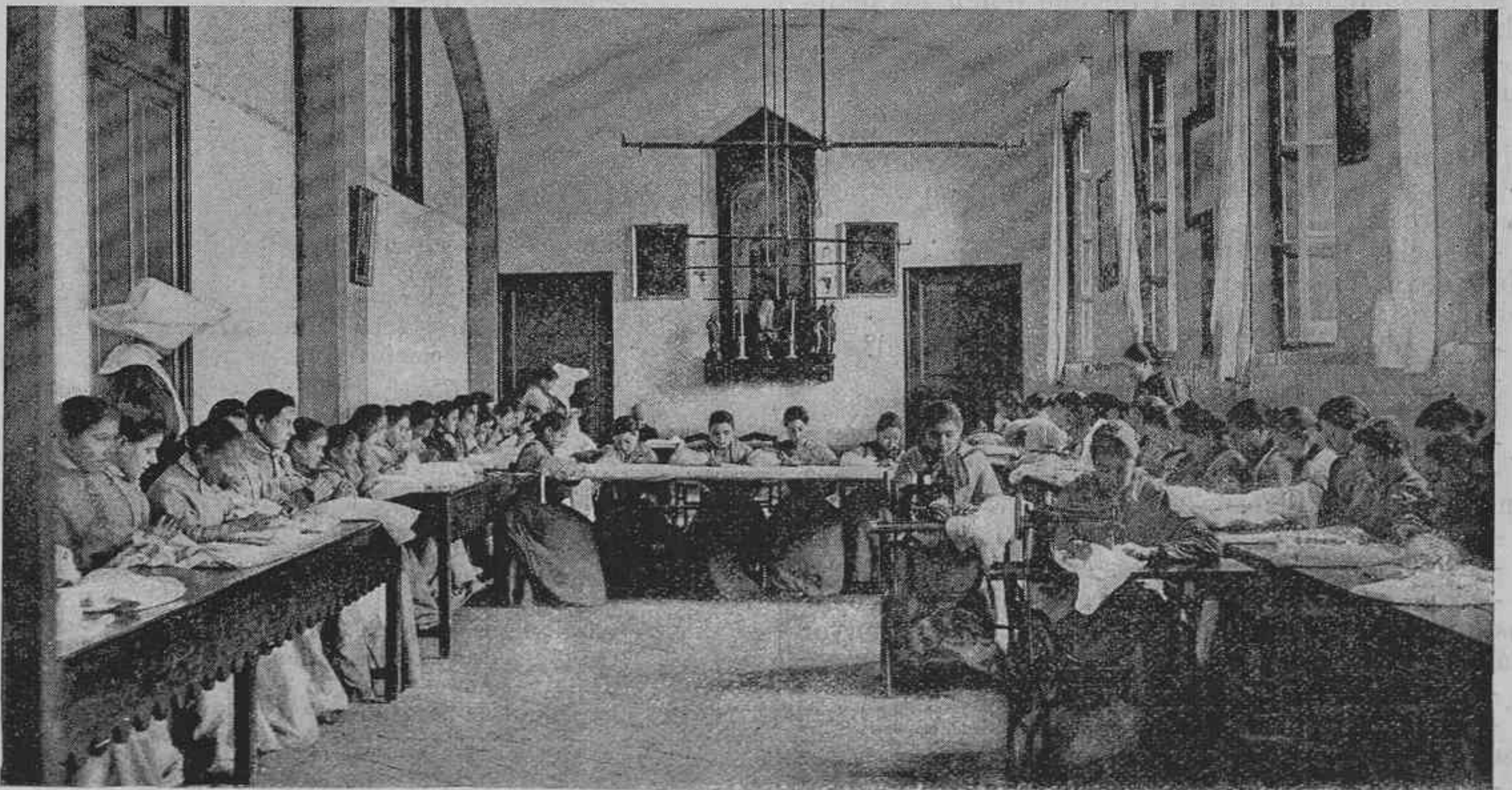
Vaja, que 'l crédit d'aquella familia anava alló que se 'n diu á tomballons.

Los administradors de la casa, per xó, 'no s' hi amohinavan gayre.

Tenfan una filosofia hermosíssima:

—«Quí dias passa anys empeny.»

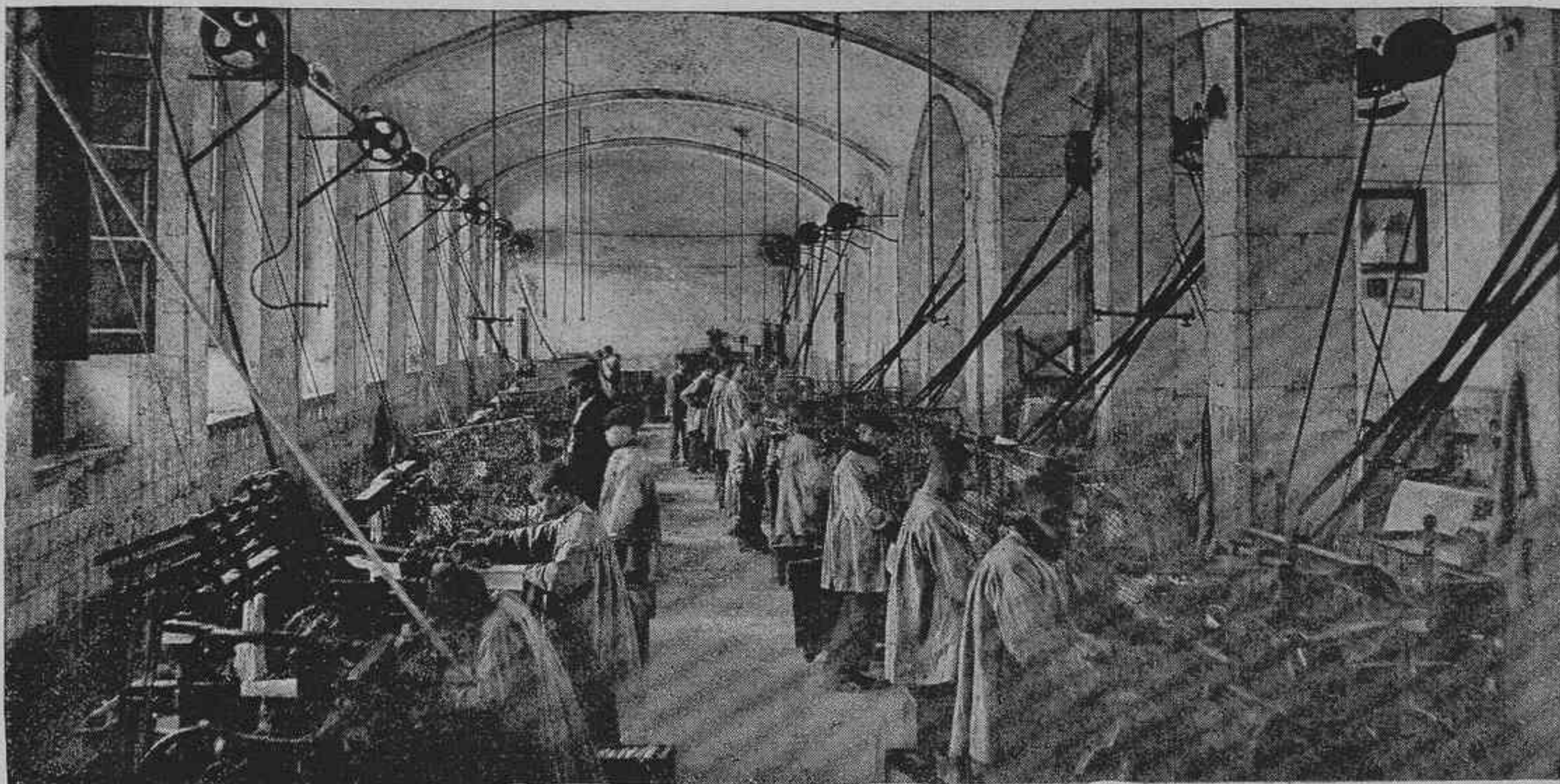
Y hasta algún que se las pegava de sabi y era



Inst. RUS, colaborador ar ístich de LA ESQUELLA.

SALA DE LABORS DE NOYAS,
hont se fá desde la prenda més senzilla al nuviatje mes luxós.

UNA VISITA A LA CASA DE CARITAT



TELEERS MECÁNICHS

pera l'ensenyansa y servey dels assilats.

bastant entés en llibres, deya en francés:

—*Après moi, le déluge.*

Lo qual en catalá vulgar y barato, vol venir á dir: — ¡Mientras l'enzonzada no m'atrapi á sota... en-davant la professó!

Perque que l'enzonzada havia de venir, era in-duptable.

Los administradors de can Garlanda no tenían afició á ocuparse de res més que de ¡cosas com aquestas:

Nombrar empleats nous.
 Presidir subastas.
Freqüentar contratistas.

Y combinar cada més un viatjet á la capital del reyalme, y cada senmana una excursió á una mina d'aygua que possehían no gayre lluny.

Un día trobantse reunits gran part dels adminis-tradors de la casa, 's parlá del mal estat de la bossa.

—Aixó baixa molt—deya un.

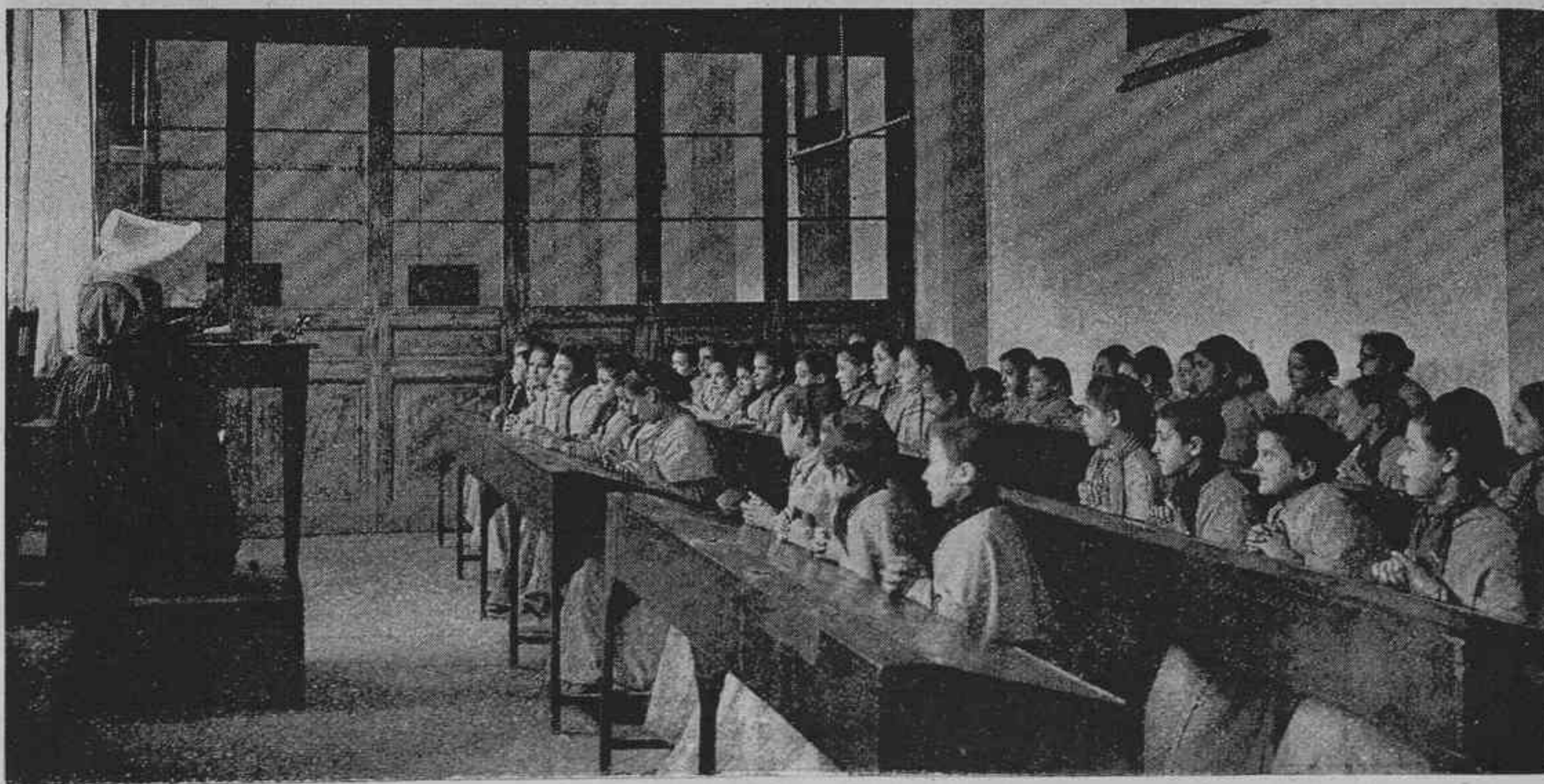
—Aviat no quedarán ni las engrunas—deya un altre.

—Escoltéu—digué 'l tercer:—¿fem una cosa?

—¿Quína?

—Comprém un tigre de cinch cents duros.

— ¡Un tigre!...—exclamaren tots:—¿y' qué 'n fa-rém del tigre?



(Inst. RUS, col·laborador artístic de LA ESQUELLA)

ESCOLA DE NOYAS

dirigida per germanas de la Caritat.

UNA VISITA Á LA CASA DE CARITAT



MENJADOR GENERAL, per homes.



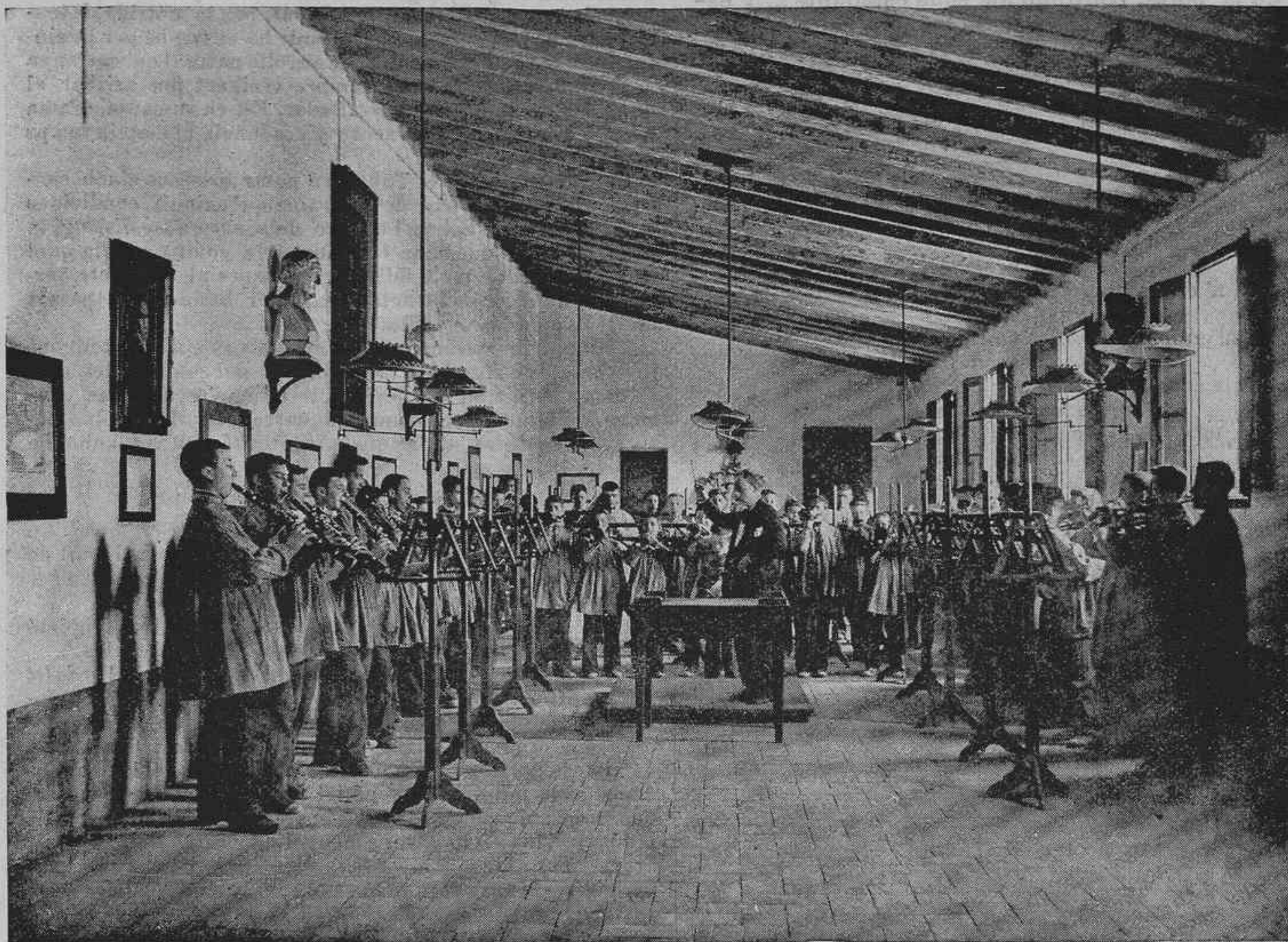
Inst. RUS, colobrador artistic de LA ESQUELLA.

TALLER DE PLANXAT.

—Ens servirà per "dos objectes. Primer, calmarà 'ls recels y las desconfiansas dels nostres acreedors. Una casa que compra tigres de cinch cents duros,

no pot estar tronada. Segón objecte: en cas de que algún *inglés* s' impacient y cridi y mogui escándol, el tigre 'ns treurà d' apuros.

UNA VISITA Á LA CASA DE CARITAT



SALA D' ESTUDI Y ENSAIGS DE LA BANDA DE MÚSICA DE LA CASA.



Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA.

MENJADOR per donas.

—¿Cóm?
 —Donarém una cita al *inglés* en la propia gabia del animal, y....
 —Aprobat! ¡aprobat!—

Y 'ls administradors de can Garlanda votaren la compra del tigre.
 ¿Que diuhen vostés? ¿Que aquest quènto no 'ls ha fet riure gayre?

Donchs vajan á la plassa de Sant Jaume, número 1, una casa que te una figura de márml á cada costat de la porta, cóntho als seus estadants... y estich segur que á n' ells encare 'ls farà riure menos.

MATÍAS BONAFÉ.

DEL AMOR

Com un boig l' estimava; (si es qu' els bojos
també estiman, s' entén)
nit y dia á tot hora la tenia
ficsa en mon pensament.
Si n' era tan hermosa, tan bonica,
y tan angelical,
y n' eran sas paraulas molt mes dolsas
que 'ls carmelos de ral!
Ella com una blea á mí 'm volia
(dispensant l' expressió)
sí, m' estimava molt; y aixó que un tipo
bastant extrany tinch jo.
Un dia festejant allá á la fresca
parlavam ab calor,
disputautnos en quin de los cors nostres
pesava mes l' amor.
—¡Vingan probas!—vaig dir, veyent volíam
tenir tots dos rahó,
y jo vaig demostrarli desseguida
ab un ardent petó.
Ella al instant també á mí va donarme
una proba y de pés
y fou aquesta proba de carinyo....
¡un solemne revés!

J. STARAMSA.



LOS QUE HAN TANCAT LAS PORTAS

Lo *Principal* y *Romea* han donat per terminada la temporada de primavera, *Romea* prescindint de presentar cap

novedat en l' última senmana; no aixís el *Principal*, que ha posat en escena una versió espanyola del hermós drama de Sudermann *Magda*, deguda als Srs. Costa y Jordá.

L' obra es senzillment magistral, per lo nutrida, intencionada, ferma, sobria y palpitant: ho es també per la pintura dels caràcters y per son desarrollo natural qu' entranya una gradació de interés sempre creixent fins arribar al desenllás de un efecte avassallador. Es, en suma, un drama masele que fa pensar, fa sentir y produheix al mateix temps fonda admiració.

La companyia de la Tubau va posar tots sos cinch sentits en l' interpretació de un drama qu' exigeix condicions especialíssimas. Sobre 'l quadro dels actors se distingí la primera dama que dona son nom á la companyia, la qual tingué moments molt felissos, en especial en l' acte tercer, quan lo coronel tracta d' explorar lo misteriós passat de la vida de la seva filla.

Lo públich recompensá ab sos aplausos á la intelligent intérprete de *Magda*, y tant en lo dia del seu benefici, com dilluns á la nit, al despedirse, li tributá carinyosas ovacions, obligantla á pronunciar quatre paraulas molt afectuosas y sentidas, ab las quals manifestá son viu anhel de tornar á Barcelona.

LOS QUE LAS OBRAN

S' ha adelantat als teatros d' istiu 'l *Jardí espanyol*. Lo local ha sufert algunas reformas: s' ha aixamplat lo siti de las butacas y l' espay destinat al públich, aumentantse per consegüent la comoditat dels espectadors.

La companyia catalana y castellana conta ab inteligents artistas y promet donar suma varietat als espectacles.

Dimars sigué estrenada la sarsuela en dos actes: *Verdalet pare y fill del comers de Barcelona*, deguda als Srs. Colomer y Fando, que sigué del agrado del públich.

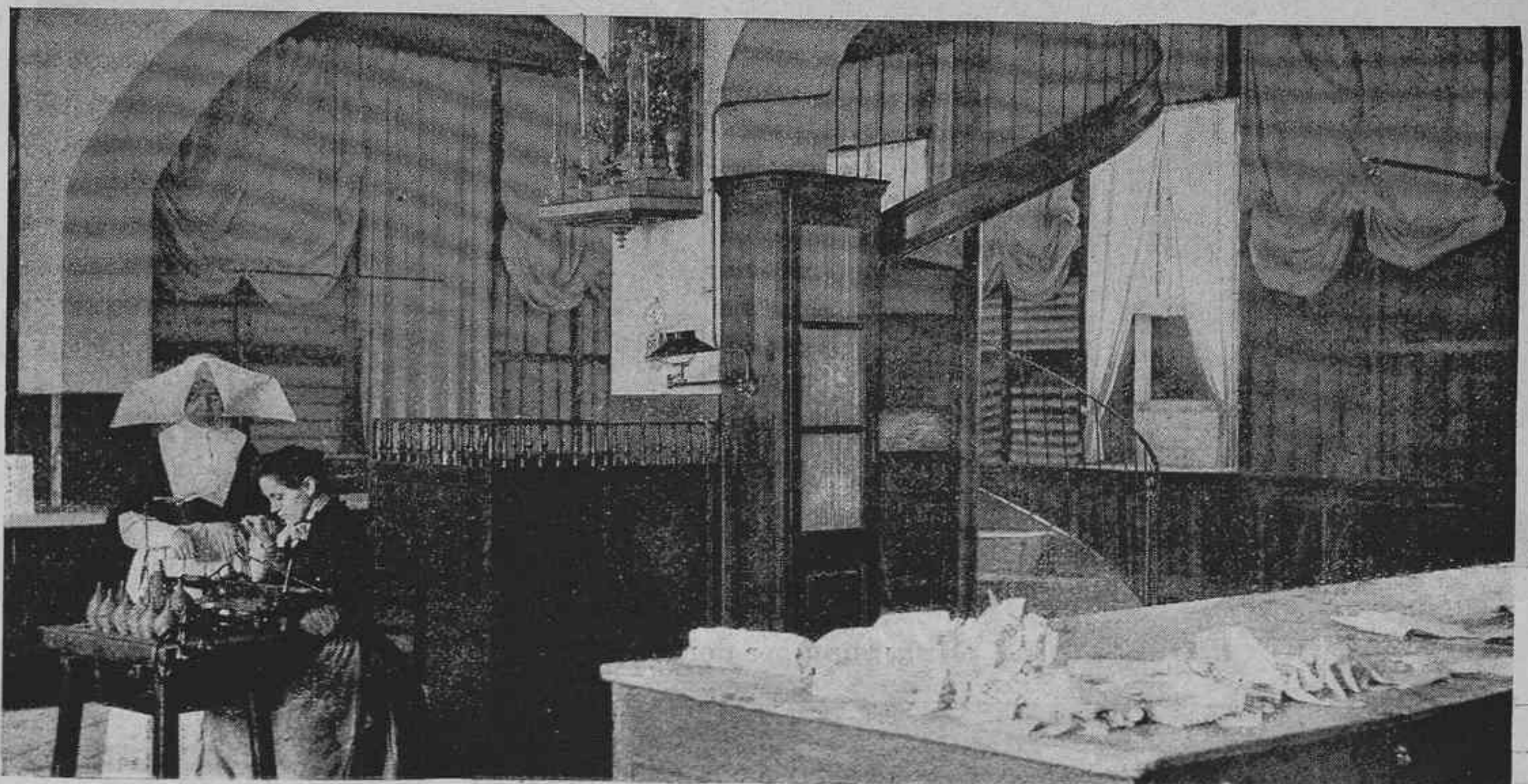
Es una producció aixerida, ben combinada y esmaltada de xistes oportuns. La música resulta agradable, havent demanat lo públich la repetició de alguns. Aixó vol dir que la casa de comers Verdalet pare y fill se guanyará molt temps la vida en lo Jardí espanyol.

Per ahir á la nit estava anunciat lo debut de la companyia de la Guerrero á *Novedats* ab la comedia del teatro antich: *Entre bobos anda el juego*.

La companyia de 'n Mario donará sa primera funció en lo *Teatro Lirich* demá dissapte.

A mitjans de juny se presentarà al *Tivoli* la companyia cómic-hírica del *Teatro de la Zarzuela de Madrid*, baix la direcció artística de D. Manuel Fernandez Caballero y la escénica de D. Julián Romea. En la llista dels artistas que la componen s' hi llegeixen los noms de las senyoras Arana, González, Lázaro y Montes y dels Srs. Mon-

UNA VISITA Á LA CASA DE CARITAT



Inst. RUS, colaborador artistico de LA ESQUELLA.

ROPERÍA GENERAL.

cayo, Rossell y Sánchez de Castilla. Promet aumentar los atractius de la campanya posant en escena un bon número de obras novas.

OBRA NOVA

L'única que s'ha estrenat durant la senmana se titula *La niña de los Cisnes*, haventse posat en escena en lo Teatro Gran-via.

L'opereta procedeix del repertori francès, traslluhintse tot seguit lo séu origen, per lo mateix qu' es entretinguda, bastant enginyosa y en certs passatjes xispejant. Los actes primer y segon sobre tot resultan molt agradables.

La música del mestre Lacombe es fácil, fresca, espontánea y agradable.... Música de opereta, lleugera sí; pero sabrosa.

Los autors del arreglo, Srs. Briones y Vidal sigueren cridats á l'escena, en companyia dels artistas, entre 'ls quals sobresortiren la Sra. Fábregas y 'ls Srs. Carbonell y Oliver.

Resultat: un éxit, que assegura una vida llarga á *La niña de los Cisnes*.

TENTATIVA

S'ha fet al *Eldorado* al objecte de presentar ab lo titol de *Animetographe* un espectacle nou consistent en l'exhibició de una serie de fotografias animadas; pero s'ha aplassat á fi de corretjir certas imperfeccions. Desaparecidas aquestas, aquesta nova invenció qu' es al moviment lo que 'l fonógrafo á la veu, no duptém qu' excitará poderosament la curiositat del públich.

N. N. N.

Á UNA ARREPENTIDA

¡Clavarte un tiro! Veig ben bé que sempre serás vulgar en tot. Si al fi t'adonas del asco de tas galas, adquiridas á cambi de vergonyas; si al últim has comprés que l'or y seda que tos amants per'adornarte 't donan es la sella del vici que á la bestia de son *sport* carnal los lúbrichs posan; si 'l temps aquell en qu'erats verge y pura ab recansa recordas, y tot quant has perdut, candor, modestia, vergonya, seny y cor, avuy anyoras; si de debó son certas las llágrimas de foch que tos ulls ploran, no es pas honrat camí lo suicidi per desfé ton passat de desvergonya,

ni d'una vida de cinisme y crápula una bala pot ser la redemptora. Matante avuy que 'l llot cubreix ta testa deixarás deshonrada ta memoria, y 'l fangal en qu' en vida 't revolcares ton ánima y ton cos tindrán per fossa.

Encare hi ets á temps. ¿Vols redimirte? Jo 't diré un suicidi molt mes noble que 'l plom vulgar ó que 'l prosáich veneno, y borraré ta historia escandalosa fent que al morir ton nom benehit siga y siga venerada ta memoria, citante com á exemple d'honradés santa y de virtut heróica. ¿T creus que lo que 't dich es impossible? Donchs, no ho es gens; escolta.

Enllá del mar, ardits y coratjosos, milers de braus defensen la nostr' honra contra 'ls malvats intents d'unas partidas de fills ingrats y bandolers compostas.

La mort als patriotas fills d'Espanya per tots cantons enrotlla, y al matxete y al plom dels vils mambissos que la manigua corran s'ajunta 'l mortal ayre que respiran, lo fanch que petjan y 'l rocam que tocan:

Allá es ton lloch; allá pots redimirte buscant entre aquells héroes mort honrosa. Ves á rebre en tos brassos al que caigui, cura al ferit, al anyorat consola, y 'ls moments últims del valent que mori ab ta presencia endolsa perque assistintlo, dona y ángel, vegi que ni Deu ni la patria l'abandonan.

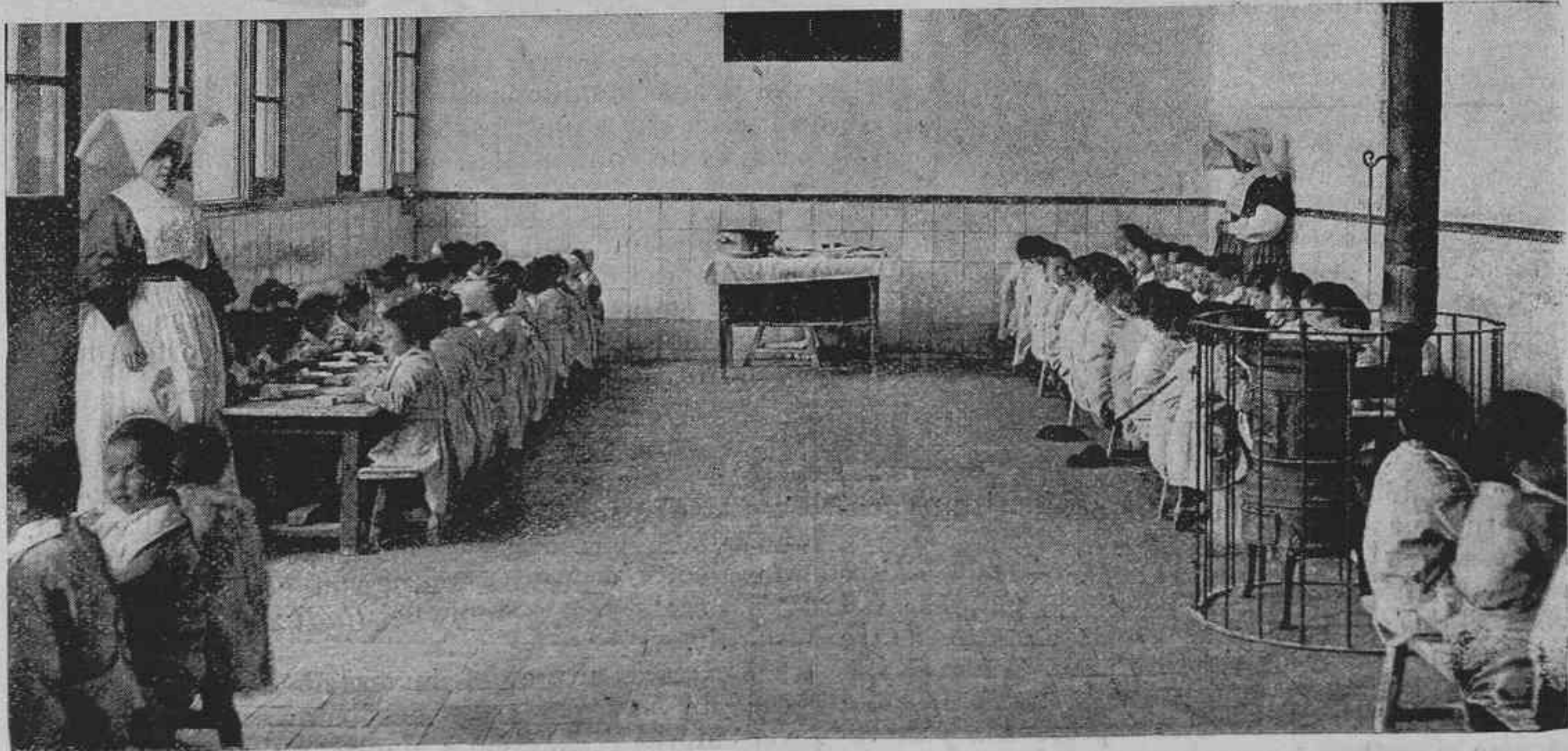
Fes que siga l'antítessis ta vida de ta actual conducta escandalosa. Castiga aquets sentits que t'embruteixen, desperta 'ls sentiments qu' ara en tú dorman.

En la cambra 'hont ta carn se revolcava vibrant convulsa ab febre luxuriosa respiravas aromas voluptuosos; ves á respirá allí l'olor de pólvora.

Preuhats juguets de tocadó 't donavan, tocantlos un resort, música dolça; ves á sentí un concert en que 'ls matxetes y 'ls fusells y 'ls canons donan las notas. Moblatje rich tenías en ton quarto; ves allí á que 'l llot 't sigui alfombra, lo sofá un roch, lo llit un munt de canyas, lo cel dosser y espill l'aigua fangosa.

En la cambra teatro de tos vicis

UNA VISITA Á LA CASA DE CARITAT



Inst. RUS, col·laborador artístic de LA ESQUELLA.

MENJADOR DELS NENS.

rebías en tos brassos, carinyosa,
 al home qualsevol qu' en ells bus-
 (cava
 de la lascivia la brutal almoyna,
 en lo Jordá en que jo vull redimirte
 també en tos brassos has de rebre
 (als homens,
 pró t' hi caurán descolorits los lla-
 (bis,
 clossos los ulls, fugíntloshi la for-
 (sa,
 y llensant sobre teu la sanch calen-
 que á batzegadas brolla (ta
 de l' ampla esquerda del cruel mat-
 (xete
 ó del desgarró de la bala boja.

De l' home aquell que servarán
 recullirás piadosa, (tos brassos
 ab lo derrer suspir, l' últim encá-
 per l' anyorada dona, (rrech
 esposa ó mare, que del cor ferida
 d' aquell soldat greument l' ausen-
 (cia plora.

En aquells camps 'hont 'ls ger-
 (mans se matan,
 ves á ser providencia redemptora;
 ab ton exemple d' abnegació santa
 respon al crit de guerra que resso-
 sigas de pau y caritat modelo (na;
 entre aquells homens que sens fré
 ('s destrossan.

Y si algún día en ta piadosa tasca
 alguna bala 't toca,
 recobras de nou tas blancas alas
 netejadas del llot qu' avuy hi por-
 (tas
 y altre cop convertida en lo pur

(àngel
 que sigueres un jorn, cap á la glo-
 volarás redimida (ria
 deixant brillant estela lluminosa
 de virtut, d' honradés y de martiri
 que farà perdonar tas culpas totas.

Encare hi ets á temps. Si vols
 mátat en hora bona, (matarte
 pró busca per final de tas luxurias
 una mort generosa
 un baptisme de sanch que 't redi-
 (meixi
 ressucitant á ta puresa morta.

Fes lo que 't dich, y acabarás al
 (menos,
 ta vida bruta ab una mort honrosa.

JEPH DE JESPUS.

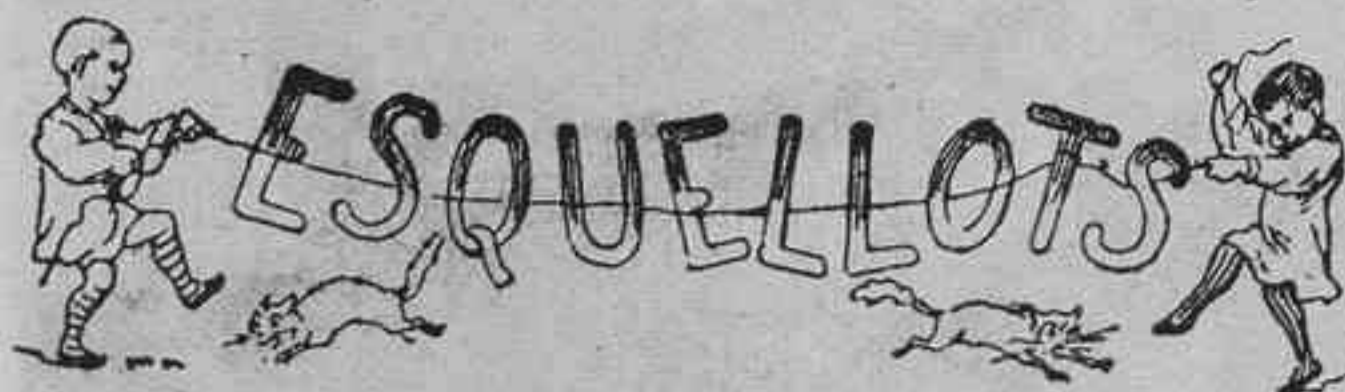
—:—

L' ARRÓS DEL MUNICIPI

Pressupost^a pera la temporada de 1896-97



—Apa, apa, senyor Griera,
 ¡cóm fa aná 'ls milions en dansa!
 Ja li dich que aquest pastel
 es de confiansa!....



Los coros de Clavé han tingut á Madrid una acul-
 llida entussiasta:

No ressenyarém l' acte de la séva arribada á altas
 horas de la nit per obra y gracia de la empresa del
 ferrocarril de 'n Planás que en un viatge que fentse
 pels trens mes calmosos s' hi emplean 24 horas, van
 invertírsen'hi 27 ó 28 y aixó que 'ls trens posats á
 la disposició dels coristas eran expressos.... y de re-
 creó, que si arriban á ser mixtos, crech qu' encare
 gansejarían pel camí.

Aquest incident vá deslluhir la entrada dels coros
 á la capital d' Espanya; pero en los concerts del Re-
 tiro y en las serenatas donadas á diversas entitats
 de aquella vila, l' esperit obsequiós y cortés de la
 gent de Madrid vá pendre la revenja.

*
 **

Y á pesar de que la última excursió dels coros de
 'n Clavé es un gran acte expansiu del esperit catalá,
 no falta á Barcelona qui remuga, fins á tractarlos de
descastats, á pretext de que ván contribuir á po-
 popularisar la marxa doble del *Cádiz* en lo Retiro de
 Madrid.

Aquest es el pretext: la verdadera causa de la cen-
 sura de *La Renaixensa* estriba evidentment en ha-
 ver emprés l' excursió á Madrid, á l' aburrída capi-
 tal d' Espanya.

A Madrid poden anarhi sense inconvenient los

dramas del Sr. Guimerá traduhits al castellá per en Gaspar ó l' Echegaray; pero no 'ls coros de 'n Clavé, á cantar las creacions del admirable músich poeta en son llenguatje original.

Aquests catalanistas gastan sempre una lógica que n' hi ha per sucarhi pá.

Per lo demés, encare ^{**} que hajin cantat *Cádiz* no crech que hajin comés cap pecat mortal, ni molt menos que hajin incorregut en la tatxa de descatsats. La marxa de *Cádiz* no té mes defecte que 'lde ser molt vulgar y saragatera, y sent aixís havia de servir per realzar encare mes las magestuosas estrofas del himne *Gloria á Espanya* ó las notas virils y robustas de *Los nets dels almogávares*.

De un día al altre ha de arribar lo nou governador de la provincia.

Hi ha qui suposa que 'l seu nombrament ha sigut apoyat ab gran instancia pels pares de familia.

Si es aixís, ja está llest.

Per nosaltres á lo menos... que l' emboliquin ab una *fulla*.

Días enrera totas las autoritats de Barcelona, lo general, lo gobernador, l' arcalde, baix la presidencia del venerable D. Jaume van efectuar una excursió al *Paraiso*... de Arenys de Mar.

Y segóns lo *Diari de 'n Brusi* van celebrar allí la tradicional... *fabada*.

¿No es cert, estimat lector,
que al llegir ab serietat

aixó de la gran *fabada*
de nostras autoritats
presididas per D. Jaume,
un hom se queda *enfabat*?

La causa de Silvestre Lluís que 's vá veure la semana passada á l' Audiencia, cridá poderosament l' atenció del públich. Lo jurat reconegué al acusat autor de tres delictes de parricidi y 'l tribunal de Dret li imposá la pena de mort.

Entre la multitud que assistí á las sessions del judici, se feu notar la presencia de Nicomedes Mendez, executor de la justicia. No es la primera vegada que acut á las salas de l' Audiencia. Regularment sempre que sent farúm de pena de mort s' hi deixa caure, y no repara á voltas en conversar tranquilament ab los acusats qual coll amenassa l' ignominiosa argolla.

Lo president de la Sala, al resumir los debats lamentá que s' hagués tractat de utilizar com á proba certas paraulas que s' atribuhían al fill del acusat, nen de pochs anys que á penas sab parlar.

Verdaderament, valerse de una criatura ignocent per agravar la trista situació de son pare es altament inhumanitari y hasta repugnant.

Pero ¿no resulta també repugnant é inhumanitaria la exhibició del butxí en las salas de l' Audiencia, quan se ventilan determinats judicis?

Los presidents de sala deurían cohibir aquest afany de posarse en evidencia.

No pot consentirse que sers humans, per mes que siguin butxins, se posin voluntariament al mateix nivell que 'ls gats, que avants de devorar las ratas hi jugan.

La pena de mort es massa seria pera comportar semblants distraccions.

L' Ajuntament ha acordat solicitar del gobernador que se l' eximeixi del requisit de la subasta en l' adquisició de la cera necessaria pera la professó del Corpus.

¿Y en qué poden fundar semblant pretensió?

No hi atino. Ta' vegada alegarán que á la professó del Corpus, hi van las trampas.

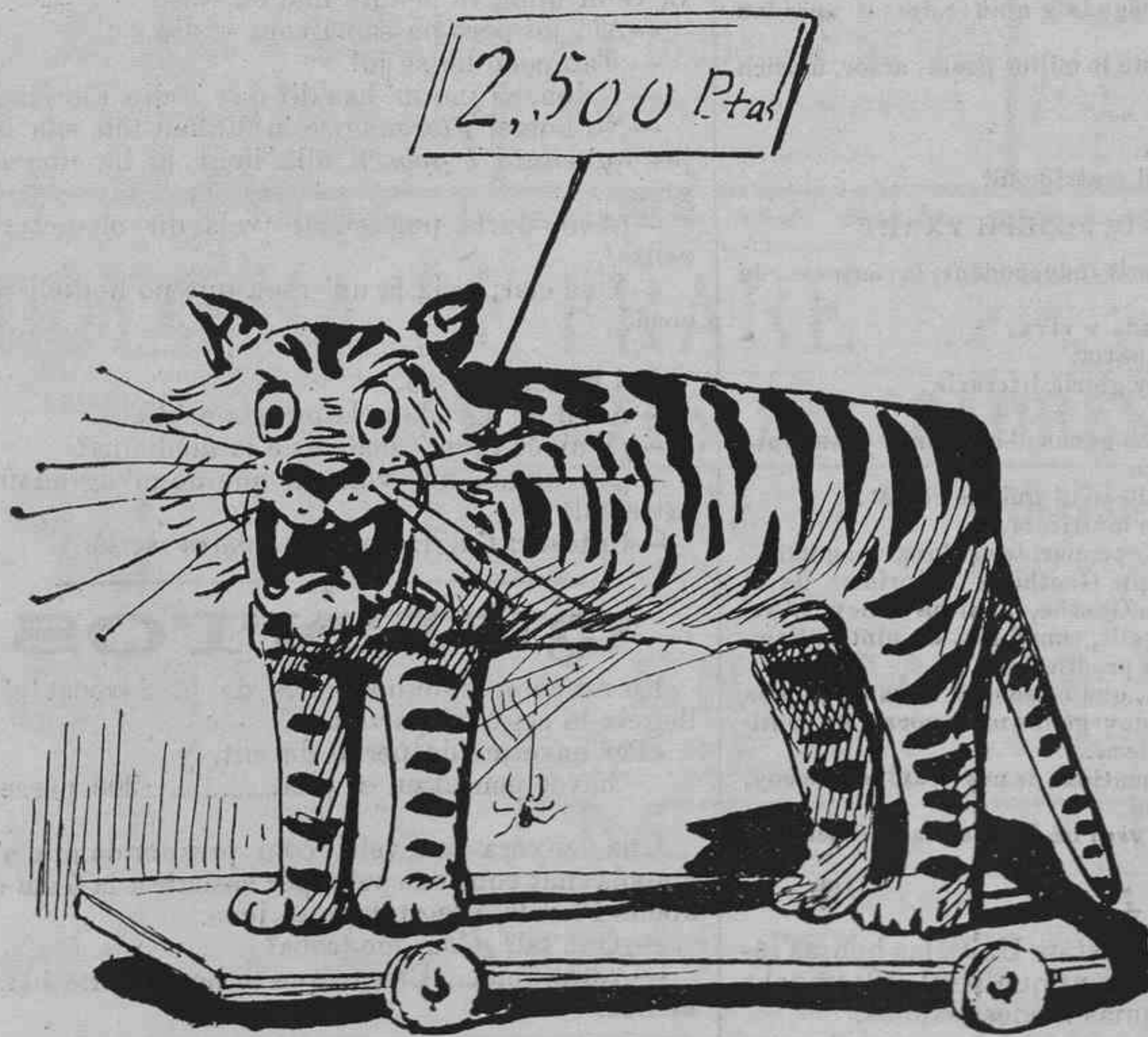
Pero ab aixó de la cera s' hauria de procurar que 'l Sr. gobernador no 's deixés pas *encerar*.

En una nit van discutirse y aprobarse 'ls pressupostos municipals y 'ls del Ensanxe.

Y encare entre-mitj vá suspendres la sessió á fi de que 'ls senyors del Ajuntament poguessin fer pa-y-trago.

Després del pisolabis l' aprobació dels pressu-

ECONOMÍAS MUNICIPALS



—¿Qué diuhen? ¿que 'l nostre erari s' agota, 's panseix y 's migra?
Mirin si es ben al contrari:
ara aném á comprá un tigre.

postos vá marxar á pas de carga, ultimantse, com qui diu en un moment.

Está vist que per digerir pressupostos no hi ha com estar ben tip.

Segons datos estadístichs fidedignes avuy día se contan á Europa 6.415,000 juhéus.

Saumel dirá:

—¿Ja m' hi han contat á mí? Es que se n' han descuydat ja 'n poden posar un mes á la suma, á no ser que per más riquesas considerin necessari aumentar la méva representació, en qual cas jo sol valch per 1,000.

La ciutat de Tarragona vá dedicar diumenje un sentit recort á la bona memoria del eminent Yxart. A la manifestació de dol que 's dirigí al cementiri lo mateix que á la notable vetllada que 's doná en l' *Ateneo de la classe obrera*, quedá patentisat ab eloqüencia 'l sentiment de aquell poble per la perdua de un de sos fills més ilustres.

Tots los periódichs tarragoníns dedicaren al plograt escriptor la major part de son número.

*
**

No podém resistir á la temptació de transcriure de *La República nacional*, las següents preguntas y respostas, extretas de un *album de confidencias de saló*. Ab las últimas Yxart se pinta tal com era, ab sinceritat é ingeni.

PREGUNTAS

- 1.^a Quínas qualitats estima més en l' home?
- 2.^a Quínas en la dóna?
- 3.^a Quín es lo rasgo dominant del séu carácter?
- 4.^a Cóm comprén la felicitat?
- 5.^a Qu' és lo qué més voldria?
- 6.^a Quína ocupació li agrada més?
- 7.^a Quínas faltas troba més disculpables?
- 8.^a Quin espectacle recrea més los séus sentits?
- 9.^a Quína flor, quína beguda y quín color li agradan més?
- 10.^a Quíns son pera vosté lo millor poeta, actor, músich y pintor?
- 11.^a Defineixim l' amor.
- 12.^a Defineixim la dóna.
- 13.^a Quína opinió té del matrimoni?

RESPOSTAS DE D. JOSEPH YXART

- 1.^a La dignitat, l' esperit indepedent, la fermesa de carácter, l' heroisme.
- 2.^a La gracia apasionada y viva.
- 3.^a La indolencia, l' apatía.
- 4.^a Ab independéncia y gloria literaria.
- 5.^a Escriure bé.
- 6.^a Llegir quan no tinch ganas d' escriure, y escriure quan no tinch ganas de llegir.
- 7.^a Las que sols perjudican al qui les comet.
- 8.^a La mar y las grans multituds.
- 9.^a No 'm he fixat en lo primer; los colors, apagats.
- 10.^a Lo poeta: dihen que Goethe es lo primer de fá molt temps, y he de dir que Goethe, no hi há remey. L' actor: Coquelin, com art; Novelli, com forsa. Lo pintor: Rembrandt, Goya, son los meus predilectes.
- 11.^a Una atracció física, que no sé com es causa d' una gran, indefinible poesia, y de vegadas molt pocas, de sentiments d' abnegació, de noblesa.
- 12.^a Astucias de noy, mentidas de noy, vanitats de noy, cor gran é intuicions de geni.
- 13.^a Es impossible que vagi bé del tot; ha d' esser una casualitat.

1892.

Conta 'l *Brusi* que als Estats Units las honras fúnebres costan molt caras, tant que per 1,000 franchs se logran sols unas exequias modestíssimas.

¿Y quína te n' han fet perque la cosa surti mes barata?

Senzillament: han apelat al fonógrafo. Lo fonó-

grafo recita 'l sermó y 'ls resos apropiats al acte: l' operació no costa mes que un dólar y mitj.

Un capellá, constant lector del *Brusi*, al enterarse de aquesta innovació, vá dir:

—No entench, com un diari tan amich de la classe sacerdotal dona aquesta classe de noticias. ¿Qué no comprén que si arriba á cundir entre nosaltres aqueixa moda del fonógrafo, acabarem per morirnos de gana y hasta nosaltres mateixos haurém de demanar que 'ns enterrin ab fonógrafo?

Molt ha tardat á sortir lo catálech de l' *Exposició de Bellas Arts é Industrias Artísticas*; pero á lo menos s' ha de confessar que, tipográficamente considerat, es una publicació notable y de bon gust.

Ja ho revela la artística cuberta, dibuixada pel senyor Riquer y estampada sobre un paper imitació tela, y ho acaban de confirmar las numerosas reproduccions zincogríficas de algunas de las obras principals que figuran en l' Exposició.

Tota la premsa dona compte de un casament bastant original efectuat en un poble de Nova Jersey, entre 'l director de una colecció zoológica y una domadora americana.

L' acte va efectuarse, permaneixent los nuvis dintre de la gabia dels lleons.

Es fama que un espectador va dir:

—Vos he vist casarvos davant de las feras; pero per acabar de apreciar vostra sanch freda, ara no 'm falta sino veure'us casats, davant de la sogra.

Rigurosament histórich.

Al arribar l' altre día al seu magatzém un amich nostre, li diu el mosso de bonas á primeras:

—Ha vingut á demanarlo el metje Florensa.

—No sé de qui 'm parla.

—¿Si no 'n coneix d' altre! Es aquell metje que va venir quan va pendre mal en Nasi.

—Ah, ja! pero no sabia com se diu.

—¿Tampoch ho sé jo!

—Y donchs ¿no m' has dit que 's diu Florensa?

—No home! *Florensa* se 'n dihen tots els metjes qu' envia 'l govern allá hont hi ha una desgracia.

—¿Ave María puríssima! ¿vols dir el metje *forense!*

—Y es clar; si ja fá un' hora que no li dich altra cosa.

*
**

Del mateix mosso.

—A mí m' agradan els termes médechs.

—¿Y aixó? ¿que 't dedicas á la medicina?

—¿No home, no; vull dir que no m' agradan els extrems!

—Entesos: t' agradan, els termes *medis*.

QÜENTOS

En un compte de honoraris de un advocat s' hi llegeix la següent partida:

«Per haverme despertat de nit, y haver pensat en el plet..... 200 pessetas.

Una senyora tan vella com presumida que s' ha empolaynat com una polla per assistir á la festa dels Jochs Florals, pregunta á un jove:

—¿Qué tal? ¿Cóm me troba?

—Admirable!... Cregui que tothom li faria 40 anys menos.

Antoni Lopez, editor. Rambla del Mitj, 20

A. Lopez Robert, impresor, Asalto 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

OBRAS ESCOGIDAS
DE LOS PRIMEROS ESCRITORES
NACIONALES Y EXTRANJEROS

Acaban de salir á luz
Tomos 41 y 42

JACINTO LABAILA

NOVELAS ÍNTIMAS

Precio de cada tomo 2 reales.



ÚLTIMAS PUBLICACIONES

Marcel Prevost

VIRGENES Á MEDIAS

VERSIÓN ESPAÑOLA DE
SANTIAGO ROMO-JARA
Un tomo 8.º Ptas. 3'50.

Angel Vergara de Prado

PARA TODOS LOS GUSTOS

Obra ilustrada con 40 grabados
Precio 2 pesetas.

J. J. de Murviedo

BOSQUEJO DE UN PLAN DE CAMPAÑA
EN LA

ISLA DE CUBA

Un tomo 8.º Ptas. 1'50.

Obra póstuma de éxit grandios

DOTZENA DE FRARE

per Frederich Soler (Serafi Pitarra)
ab dibuixos de M. MOLINÉ
Preu: DOS pessetas

EMILE ZOLA

ROME

Ptas. 4.

CUENTOS DE COLORES

Un tomo 8.º con profusión
de dibujos. Ptas. 3'50.

EL BLOQUE

POR S. Rueda
Ptas. 1.

LA FOTOGRAFÍA DE LO INVISIBLE

POR MEDIO DE LOS RAYOS RONTGEN
Un tomo Ptas. 1'50.

VEINTE DÍAS EN ITALIA

POR Federico Urrecha
Un tomo 8.º Ptas. 3.

Tomo 16.

OBRAS COMPLETAS DE D. JOSÉ M. DE PEREDA

Ptas. 4.

AL PRIMER VUELO

INTERESANTÍSSIM

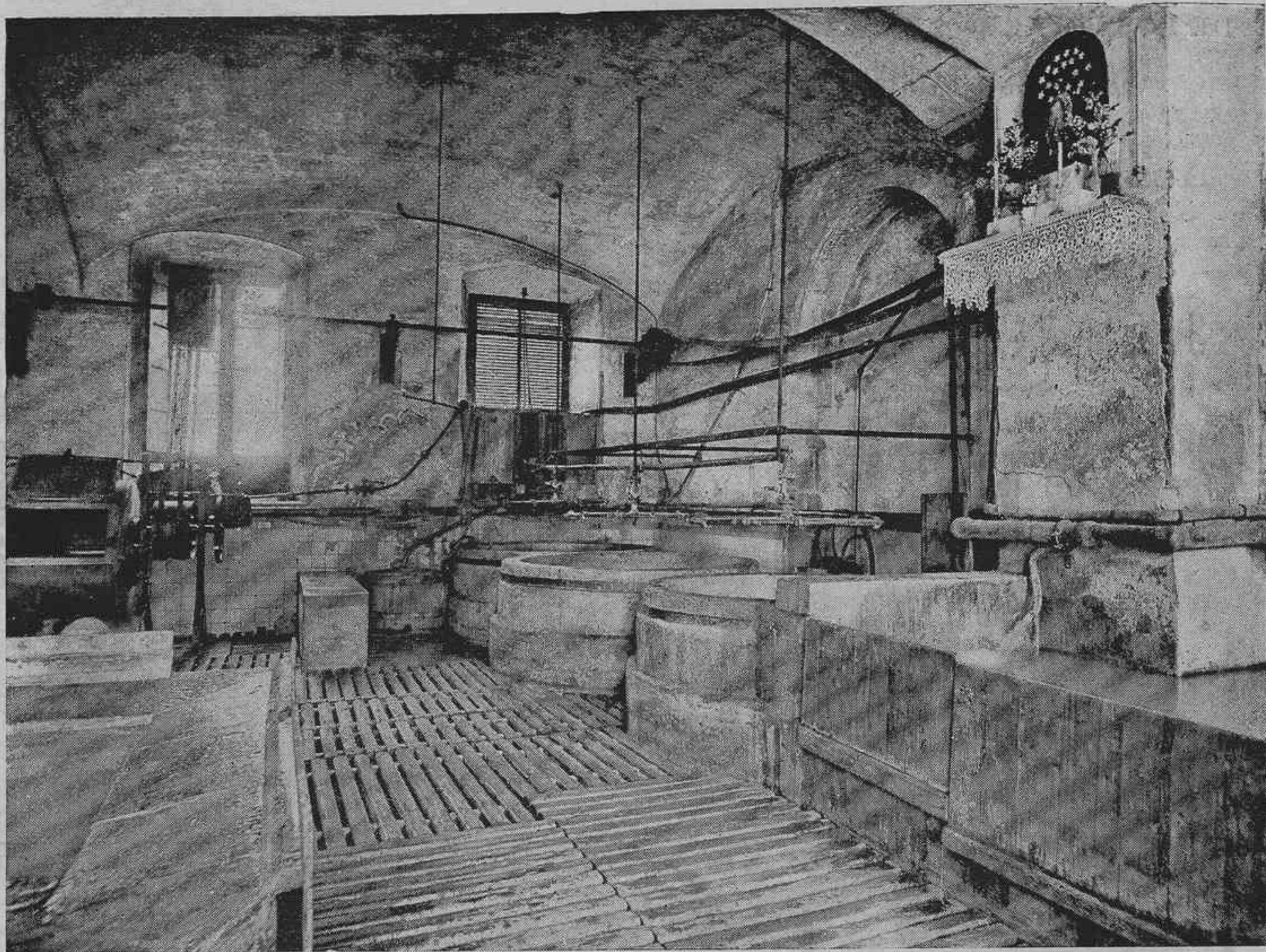
BLANCHS Y NEGRES

Ó LA QÜESTIÓ DE CUBA PER C. Gumá

Sortirá la próxima semana. Los correspondals que no tingan fet lo pedido que el fassin sens perdua de correu.—Valdrá 2 rals.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als correspondals de la casa, se 'ls otorgan rebaixa.

UNA VISITA Á LA CASA DE CARITAT



QUARTO DE BUGADAS Y RENTADORS



GRAN PATI, pèl esbarjo dels vellets.

In t. RUS, co'abora'dor artistic de LA ESQUELLA.